

فصلنامه بین المللی قانون یار

License Number: ۷۸۸۶۴ Article Cod: Y6SH19A289 ISSN-P: ۲۵۳۸-۳۷۰۱

رویکرد تئوری بازیها به دانش جرم شناسی

(تاریخ دریافت ۱۴۰۰/۰۷/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۰/۱۲/۱۸)

افشین مداح

دانشجوی کارشناسی ارشد جرم و جرم شناسی

چکیده

علم تئوری بازیها علم تحلیل موقعیتهای مختلفی است که افراد با یکدیگر تعامل و ارتباط دارند و هدف این علم، یافتن بهترین عملکرد هر یک از افراد در موقعیتهایی است که در آن قرار دارند. از طرفی دانش جرم شناسی به شناخت علل وقوع جرم می پردازد و سعی دارد با ارائه راهکاری علمی، از علل وقوع جرم بکاهد و زمینه را برای پیشگیری از رفتار مجرمانه فراهم آورد. به طور کلی آنچه در زمینه وقوع جرم حائز اهمیت است، موقعیتهایی مجرمانه ای می باشد که بزهداران و بزه دیدگان در آن قرار میگیرند. یکی از مهمترین عللی که زمینه وقوع جرایم را فراهم کرده و گاه تشدید مینماید، عملکرد نامناسب هر یک از افراد در موقعیت های مجرمانه می باشد. تئوری بازیها با ابزارهایی که در اختیار دارد، افراد را قادر میسازد تا در موقعیتهای مجرمانه بهترین عملکرد را داشته باشند. از این رو میتوان مکاتب جرم شناسی مختلف را که به مطالعه رفتار مجرمانه و ریشه های جرم در افراد می پردازد، با رویکردی متفاوت نگریست و از منظر تئوری بازیها مورد مطالعه قرار داد. به طور کلی ورود علم تئوری بازیها به دنیای علم حقوق و تحلیل مکاتب جرم شناسی با پارادایم علم تئوری بازیها، علم حقوق را قادر می سازد تا به وسیله ابزاری مدرن و پر قدرت به پارادایمی نوین در زمینه جرایم و رسیدگی به جرایم و دادرسی های حاصل از آن دست یافته و راهبردهایی ارائه نماید که میزان دسترسی مکاتب جرم شناسی و نظام حقوقی ایران را به اهدافشان تسهیل و تسریع نماید. به طوری که علم تئوری بازیها قادر است با تحلیل موقعیتهای مجرمانه و مدیریت بازیهای مجرمانه و دادرسی های حقوقی، میزان ارتکاب جرایم را به نحوی چشم گیر کاهش داده و جنبه مهارشوندگی و بازدارندگی را تقویت نموده و راهبردهایی عملیاتی جهت تسریع در دادرسیها داشته و از اطلاع دادرسی در بسیاری

از پرونده ها جلوگیری نماید.

واژگان کلیدی: تئوری بازیها، مکاتب جرم شناسی، موقعیت مجرمانه، عقلانیت کیفری، رفتار

شناسی، جرم

مقدمه

ابتدائاً بایستی به عنوان مقدمه برای تعریف مساله به بیان این نکته پردازیم که ؛ افراد دائماً در شرایط مختلف با یکدیگر در حال تعامل و برقراری ارتباط می باشند. زمانی که به بازار به قصد خرید یا فروش می روند، زمانی که سعی در انتخاب همسر در زندگی دارند، زمانی که می خواهند یک دعوای حقوقی را شروع نمایند و یا علیه آنها دعوایی حقوقی اقامه می شود، یا زمانی که در یک موقعیت مجرمانه به عنوان بزهکار یا بزه دیده قرار میگیرند ؛ به طور کلی در حال برقراری ارتباط با طرف مقابل خود می باشند. علم تئوری بازیها نام این فضای ارتباطاتی را بازی می گذارد و سعی می کند با تحلیل موقعیت و یافتن رفتار و عملکرد مناسب و متناسب با شرایط، بهترین استراتژی را در اختیار افراد قرار دهد تا بتوانند با کارایی و با صرف کمترین هزینه های مختلف به اهداف خود دسترسی پیدا کنند. علم تئوری بازیها یا نظریه بازیها شاخه ای از علم ریاضی کاربردی است که ابزارهایی را برای تحلیل موقعیتها و شرایط طرفین بازی و تصمیم گیریهای متقابل آنها فراهم می کند. تئوری بازی در مدیریت و کنترل موقعیتهای مختلف مورد استفاده قرار می گیرد. به طور کلی نظریه بازیها یک چارچوب نظری برای تصور موقعیتهای اجتماعی در بین بازیکنان رقیب است. از بعضی جنبه ها، نظریه بازی علم استراتژی یا حداقل تصمیم گیری بهینه از بازیگران مستقل و رقیب در یک محیط استراتژیک است. تمرکز علم تئوری بازیها، بازی است که به عنوان الگویی از یک موقعیت تعاملی در بین بازیکنان منطقی عمل می کند. نکته اصلی در نظریه بازی این است که بازده یک بازیکن منوط به استراتژی اجرا شده توسط بازیکن دیگر است. در این بازی هویت بازیکنان، ترجیحات و استراتژی های موجود و چگونگی تأثیر این استراتژیها بر نتیجه بازیکنان را مشخص می کند. بسته به مدل، سایر الزامات یا